

УДК 94(477):069+792

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vas.25.2024.169-181>

ІСТОРИЧНИЙ НАПРЯМ У ТЕАТРАЛЬНИХ ВИСТАВАХ ФЕДОРА СТРИГУНА

Марія СРІБНА

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1623-5114>

*Національний музей історії України,
вул. Володимирська, 2, Київ, Україна, 01001
e-mail: sribnamariya3@gmail.com*

У статті на основі фондової колекції Національного музею історії України та періодичних видань України проаналізовано діяльність актора та режисера Федора Стригуна. Головну увагу у дослідженні приділено питанням національної та історичної пам'яті у театральних постановках режисера. Методологія дослідження ґрунтується на принципах історизму, системності і науковості. Використано загальнонаукові, спеціальні та міждисциплінарні підходи наукового пізнання, а також теоретичні напрацювання відомих дослідників з історії України ХХ ст. та театального мистецтва. Доведено, що Федір Стригун є талановитим режисером та багатограним актором, який майстерно втілює у театральних виставах та кіно образи українських історичних героїв. Однією з головних особливостей його творчості є історичний напрям театральних вистав. Режисер звертається до історичних реконструкцій важливих подій в українській історії, знайомить глядача із культурними явищами та іменами. Показано, що театр під час керівництва Федора Стригуна виконував просвітницьку місію, стаючи не лише культурним майданчиком для популяризації театального мистецтва, а й місцем для обговорення важливих та актуальних питань державотворення.

Ключові слова: Національний музей історії України, Національний академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької, театральне мистецтво, національна свідомість, документальна колекція, Федір Стригун, просвітницька діяльність.

Українська культура відіграє важливу роль у розвитку національної пам'яті, будучи важливим елементом самоідентифікації та консолідації суспільства. Кінець 80-х років ХХ ст. ознаменувався важливими суспільно-політичними змінами в країні та в національній політиці України. У 1989 році був ухвалений "Закон про мови в Українській РСР", який проголосив українську мову державною. Почали створюватися різні громадські організації, що значно вплинули на суспільно-політичне та культурне життя українців. Відроджувалися твори репресованих митців та представників діаспори. Поступово культура стала одним із засобів боротьби за українську державність. Серед митців, які взяли на себе місію відновлення історичної пам'яті та розкриття унікальності української культури, був колектив театру імені Марії Заньковецької.

© Срібна Марія, 2024

Мета статті – аналіз постаті Федора Стригуна та його театральних вистав, які несли ідею національного відродження та вивчення власної культурної спадщини.

Завданням дослідження є висвітлення головних особливостей його творчості, зокрема історичного напрямку театральних постановок та введення до наукового обігу нових документальних джерел із фондowego зібрання Національного музею історії України (НМІУ).

Сьогодні існує низка досліджень, присвячених творчості Федора Стригуна. Особливу увагу заслуговує робота дослідниці Тетяни Осадчук, яка проаналізувала його діяльність у контексті театральної культури України останньої третини ХХ – початку ХХІ століть. Науковиця досліджує ідейно-естетичний феномен творчості художнього керівника театру імені Марії Заньковецької та визначає його внесок у збереження та розвиток традицій національного театрального мистецтва, а також осмислює провідні світоглядні принципи митця [14].

Крім того, Тетяна Осадчук навела головні чинники, які вплинули на формування творчого покликання Стригуна, та простежила процес становлення його національного світогляду, естетичних цінностей та театральної ментальності [13].

Інша дослідниця – Тетяна Батицька – зосередилася на вивченні режисерської творчості Федора Стригуна. Вона виокремила основні напрями мистецького пошуку митця, проаналізувала методологію режисерської роботи та визначила характерні риси його вистав. Авторка дійшла висновку, що тематика та проблематика постановок Федора Стригуна завжди працюють на формування націєтворчого концепту. Це проявляється у нагадуванні про героїчне минуле народу, дослідженні ролі особистості у творенні української державності та висвітленні актуальних проблем українського суспільства. Також Тетяна Батицька зауважує, що у виставах 90-х років минулого століття простежується тенденція відображення суспільних та політичних настроїв. Це спонукало глядача до освідомлення власної культурної спадщини та активних дій у розбудові власної держави [1; 2].

Період творчості Федора Стригуна, зокрема діяльність на посаді художнього керівника театру, збігається з початком демократичних процесів в українському суспільстві та безперервними реформами в суспільно-політичному та культурному житті країни. Тож для повного розуміння того часу варто звернутись до праць сучасних істориків, які аналізували події кінця ХХ – початку ХХІ століть та показали трансформацію українського суспільства від “перебудови” Михайла Горбачова до початку російсько-української війни [5; 6; 16].

Також це дослідження спирається на численні публікації інтерв’ю зі Стригуном, у яких він ділиться цікавими історіями свого акторського життя та режисерської діяльності.

Крім того, у роботі використано матеріали, які зберігаються в колекції Національного музею історії України (НМІУ). Це різноманітні фотографії сцен з вистав та фільмів, грамоти та подяки, урядові телеграми, листівки, рукописні сценарії вистав тощо. Документально-речові матеріали зібрані науковцями

співробітники музею у 2009 році з метою продемонструвати сучасне театральне мистецтво України на прикладі Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької та провідних його акторів і режисерів [12].

Як бачимо, творчість Федора Стригуна вже досліджувало чимало науковців та театрознавців. Однак уперше для вивчення його діяльності будуть використані документальні та речові матеріали театру імені Марії Заньковецької із фондової колекції НМІУ.

1 листопада 2024 року Федору Стригуну, відомому українському театральному режисеру та актору, виповнюється 85 років. Саме за його керівництва Національний академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької набув сучасного творчого обличчя. Вистави під орудою Федора Стригуна привертають увагу різноманітністю та актуальністю, що своєю чергою значно підвищило мистецький рівень театального колективу. Завдяки своєму новаторському підходу та високому професіоналізму Стригун здобув визнання як на національному, так і міжнародному рівнях. Він є народним артистом України, лауреатом Національної премії імені Тараса Шевченка, лауреатом державної премії імені Івана Котляревського, премії Спілки театральних діячів України імені Миколи Садовського, членом-кореспондентом Національної академії мистецтв України. Крім того, Федір Стригун нагороджений орденами “За заслуги” III-го (1997), II-го ступеня (1999), I-го ступеня (2006), а також орденом князя Ярослава Мудрого V-го ступеня (2009) [17].

Із численних інтерв'ю відомо, що митець називає три події, які визначили його життєвий та творчий шлях: вступ до театального інституту, робота в театрі імені Марії Заньковецької та призначення на посаду художнього керівника театру [10].

Народився артист 1-го листопада 1939 року в селі Томашівка Уманського району Черкаської області. Незважаючи на те, що його батьки були колгоспниками, сам Федір ще в дитинстві вирішив, що не буде працювати в сільському господарстві. Як згадував актор, “сільську роботу добре знав. Тільки сказав батькові, що не буду коло землі працювати, бо їй боляче: «Копаю її без любові. Піду в артисти»” [15].

З раннього дитинства Федір Стригун цікавився фольклором, знав чимало пісень та співав у сільському хорі. У вісім років майбутній митець зіграв свою першу роль у виставі за п'єсою Михайла Кропивницького “Дай серцю волю, заведе в неволю” в драматичному гуртку рідного села Томашівка. Дещо пізніше, після переглянутої першої професійної театральної вистави “Повія” за повістю Панаса Мирного у Черкасах, юний Федір зрозумів, що хоче присвятити своє життя театру [14].

З другої спроби він вступив на акторський факультет Київського інституту театального мистецтва імені Івана Карпенка-Карого, який закінчив у 1961 році. Сценічним учителем майбутнього актора був професор, народний артист і головний режисер київського театру імені Лесі Українки Володимир Неллі. “Я потім його запитав, – згадує у своїх спогадах Федір Стригун, – чому

він узяв мене, а він сказав, що побачив у мені таку глину, до якої ще ніхто не торкався. Ось і став «ліпити» із неї актора» [9].

Як зазначала театрознавець Валентина Заболотна, «Український театр одержав ідеального актора високого традиційного гатунку, уособлення класичного українського чоловічого типу, добре обтесаного культурою і фаховими навичками, наповненого знаннями і любов'ю – до світу, до батьків, /.../ до рідної землі, до її людей, до її жартів і пісень, її минулого і майбутнього, яке очікувалось світлим і справедливим, до театру...» (рис. 1, 2) [7].

Дружиною Федора Стригуна є відома українська акторка Таїсія Литвиненко. Позналилися вони ще в театральному інституті. Як згадував режисер, він декілька літ був закоханий у Таїсію, а освідчитися не смів. Тоді вона особисто запропонувала йому поїхати до неї в Запоріжжя, щоб разом грати у виставах. «Якось вона прийшла до мене у гримерку, нахилилася, заглянула в дзеркало і сказала: «Приїжджай до мене в Запоріжжя, будемо грати «Назара Стодолу»: я – Галю, а ти – Назара»» [3].

Упродовж 1961–1965 років Федір Стригун працював на сцені Запорізького українського музично-драматичного театру (нині Запорізький академічний обласний український музично-драматичний театр імені Володимира Магара).

З 1965 року почав працювати актором у Львівському українському драматичному театрі імені Марії Заньковецької. Із споминів Федора Стригуна: «Коли я працював на Східній Україні, у мене іноді виникала думка: а чи потрібен взагалі комусь український театр? То був період тотальної русифікації, і я розумів, що творити український театр дуже складно. Лише у Львові я побачив, що моя мова, мої почуття, мої думи і мої мрії комусь потрібні. Я був радий, що потрапив у середовище однодумців...» [11]. Творчі плани молодого актора, а згодом і режисера, мали підтримку серед талановитих ровесників митця – Богдана Ступки, Богдана Козака, Володимира Глухого, Віталія Розстального, Юрія Брилинського, Лариси Кадирової (рис. 3).

Період його становлення як режисера збігся із суспільними трансформаціями у часи «перебудови», розвитком та формуванням громадської думки, перебігами демократизації, початком створення правдивої історії України. Із забуття повертаються імена відомих українців – борців за незалежність України, письменників та культурних діячів, які були раніше заборонені радянською пропагандою. Зокрема, як писав історик Олександр Удод, «Україна у кінці 80-х років XX століття пережила бурхливий сплеск історичної самосвідомості, певний був історичного публікаторства, відродження національної пам'яті, отримало за деякими оцінками ознаки «націоналізації історії». Історична пам'ять в Україні перетворилася на поле змагань за ідентичність» [18].

Упродовж 1987–2019 років Федір Стригун обіймав посаду художнього керівника, головно, режисера Львівського українського драматичного театру імені Марії Заньковецької (рис. 4, 5). Як згадував в одному із інтерв'ю Федір Стригун, стати режисером його спонукала ситуація в театрі: «Я, по суті, підставив голову. Театр сховався на ніч. І мені потрібно було або міняти місто,

або запрягатись і тягнути. А так, як я дуже люблю і Львів і театр, то вибрав останнє” [9].

Він повернув у репертуар твори і теми, раніше заборонені тоталітарною системою, що привело до піднесення національної свідомості. В одному із своїх інтерв'ю Федір Стригун сказав, що “театр – не приміщення, в якому показують вистави. Він формує націю. Якби не національний театр, не впевнений, що ми мали б Винниченка, Петлюру, Тютюнника, Коновальця, Бандеру...” [20].

Театрознавець Юрій Богдашевський писав про прихід Федора Стригуна у режисуру: “Ми й не помітили, як уперто і наполегливо наближався Стригун до цілком закономірного лідерства, як йшов він до режисури. Будучи асистентом у незабутнього Олексія Ріпка, Федір досить часто входив з ним у творчу конфронтацію і, може, завдяки цьому з'явилась така класична, напрочуд сучасна вистава, як «Суєта». Він вчився режисурі не на шкільній лаві, а на репетиціях у Ріпка, Данченка й інших талановитих режисерів, що працювали з заньківцями” [4].

Федір Стригун поставив понад 70 вистав, серед яких: “Безталанна” Івана Карпенка-Карого (1987); “Гайдамаки” за Тарасом Шевченком (1988); “Мотря” (1 ч. “Мазепи”, 1991); “Не вбивай” (2 ч. “Мазепи”, 1992) та “Батурин” (3 ч. “Мазепи”, 1992) Богдана Лепкого; “Хазяїн” Івана Карпенка-Карого (1995); “У неділю рано зілля копала...” Ольги Кобилянська (1998) (рис. 6, 7); “Доки сонце зійде...” Марка Кропивницького (2001); “Сватання на Гончарівці” Григорія Квітки-Основ'яненка (2009); “Назар Стодоля” Тараса Шевченка (2014); “Різдвяна ніч” за Миколою Гоголем (2015) та багато ін.

На думку дослідниці Тетяни Батицької, перша режисерська постановка Федора Стригуна у 1987 році “Безталанної” була зорієнтована на синтез загальнолюдських та національних рис, що свідчило про бажання “вписати” українську культуру в загальносвітовий контекст [2].

Варто зазначити, що саме виставами “Мазепи” митці театру вперше заговорили про Мазепу як про національного героя. Головні ролі виконали відомі актори театру: Федір Стригун (Мазепа), Богдан Козак (Петро І), Григорій Шумейко (Меншиков), Вадим Яковенко (Князь Петро Павлович), Ірина Швайківська (Мотря), Іван Бернацький (Кочубей). Цінність постановки полягала у історичній реконструкції важливого для української державності періоду, де режисер використав метод дотримання історизму. Сцена за сценою, театр подавав розвиток історичних подій, звучали вислови: “В Україні ніхто не хоче сильної влади, волять чужу, ніж свою”, “Мазепинці єсть і будуть, поки Україна вольною не стане” (рис. 8) [2].

Відома в репертуарі театру вистава “Андрей” Валерія Герасимчука (2000) теж виконала історіографічну та просвітницьку функції. У ній розглянуто значення історичної постаті митрополита Андрея Шептицького для української історії та його внесок в українську культуру [2].

Заслуговує на увагу театральна постановка трагедії Івана Карпенка-Карого “Сава Чалий” (2006), де Федір Стригун осмислив причини та характер зради, наголосивши на тому, що це є одна з головних проблем українського

народу, а також розглянув різні знакові для країни події, що яскраво показує історичний вектор.

У творчості митець часто керувався словами українського актора Василя Яременка, який казав: “Федю, запам’ятай на все життя: сучасні п’єси ставте, ставте, що хочете, бо так треба. Але як тільки буде дуже тяжко, не забувайте про українську класику. Вас «Наталка Полтавка» завжди виручить. Оце Наталочка-виручалочка, оце така п’єса, якої немає в світі” [9].

В одному з інтерв’ю Федір Стригун зізнався, що бути режисером зовсім не легко, “буває, я помиляюся, на останній репетиції взагалі подивлюся і думаю: «Боже, який я дурний, чому я призначив так, а не інакше?»» Але в театрі це природно. Насамперед, йду від актора, та є й власне бачення. Виставу, яку зараз ставлю, я зіграв уже стільки разів, що вона вже у мене в очах: світло, репліки, музика. І я підганяю актора під своє внутрішнє бачення. Але одні важко йдуть до цього, інші – легко, треті взагалі мене ведуть за собою. Буває й таке... Бувають актори, які скажуть одну–дві репліки – і перед тобою відкривається ціла п’єса. І ти вже знаєш, як її ставити” [9].

Завдяки високому професійному рівню колективу та його вистав (рис. 9) уряд України в 2002 році надав театру статус Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької.

Загалом театр імені Марії Заньковецької за роки незалежності став не тільки культурним майданчиком для популяризації театрального мистецтва, а й місцем для обговорення важливих та актуальних питань державотворення країни. Зокрема, варто згадати відомий проєкт театру “Заньківчанські вечори”, який у 1989 році започаткував актор театру, народний артист України Святослав Максимчук. Проєкт передбачав зустрічі з видатними українцями сьогодення (політиками, письменниками, вченими, культурними діячами). Під час цих вечорів відбувається діалог між запрошеними гостями та відвідувачами театру. Відомі постаті сучасної України піднімають важливі та актуальні суспільно-політичні та культурні питання. В різні роки гостями зустрічей були поет-шістдесятник Дмитро Павличко, поетеса-шістдесятниця Ліна Костенко, прозаїк-шістдесятник Валерій Шевчук, президент України Леонід Кравчук, перший голова Народного Руху України Іван Драч, літературознавець та політик Микола Жулинський, перший Міністр оборони України Костянтин Морозов, професор та мовознавець Павло Грищенко, народний артист України Богдан Бенюк, письменник-шістдесятник Микола Вінграновський, дисидент Іван Дзюба, поет-шістдесятник Євген Сверстюк, дисидент та політик В’ячеслав Чорновіл, останній президент України в екзилі Микола Плав’юк та ін.

Створення цього проєкту було закономірним явищем того часу. З другої половини 80-х років XX ст. відбувається політизація суспільства, яка привела до виникнення численних громадсько-політичних об’єднань та організацій, розповсюдження позацензурних періодичних видань, які стосувалися питань правдивої історії та культури України. Українське суспільство стає активним та соціально зрілим.

Крім театру, Федір Стригун активно знімався у кіно: “Пропала грамота” (1972), “Вавилон XX” (1979), “Дударики” (1980), “І в звуках пам’ять

відгукнеться...” (1986), “Камінна душа” (1989), “Для домашнього огнища” (1992), “Владика Андрей” (2008), “Поводир” (2014) та ін.

Він мав щастя спілкуватися і працювати з багатьма неординарними особистостями, проте найбільш глибокий слід в його житті залишив Іван Миколайчук. Зі спогадів режисера: “з Миколайчуком ми зустрілися під час зйомок фільму «Анничка». І він мене вразив тим, що страшно гордився, що він із села, із Буковини. Що він українець. І я відчув, що ми ніби з одного села, хоч я із Черкащини, а він – з Чернівецької області. Ми пісні співали ті ж самі, коли я починаю – він підтягує, і навпаки. Ми за всі роки жодного разу не посварилися, хоч його називали Кінолайчук, бо лаяв кіно. Колись він мене запитав: чого я не можу з тобою посваритися? Кажу, бо це все одно, що лаятися із самим собою. Я його настільки розумів, а він – мене, що коли йому було погано, я приїжджав до нього в Київ і грішив – не заходив до родичів, а йшов одразу до нього, і ми сиділи цілими ночами і мали про що говорити” [9].

Хоча актор знявся у багатьох фільмах, проте завжди обережно обирав ролі, які грати, та режисерів, у яких зніматися. “Я, наприклад, за останніх двадцять років знявся лише в фільмі «Поводир» режисера Саніна. Від багатьох сценаріїв відмовлявся. Бо режисерам не вірю. А Саніну – вірю! Пам’ятаю, на початку 1970-х вночі телефонує Іван Миколайчук: «Федю, Борис Івченко знімає „Пропалу грамоту“. Для тебе є роль». – «Хлопці, – кажу, – я з вами!» Бо знав, з ким доведеться працювати, і сповідував їхні ідеї. Але з роками став обережніший.” [19].

З 1990 року Федір Стригун поєднував роботу в театрі з викладацькою працею на акторському відділенні Львівської державної консерваторії імені Миколи Лисенка. Після створення факультету культури і мистецтв у Львівському національному університеті імені Івана Франка очолює кафедру режисури драматичного театру.

Зі спогадів Стригуна: “Пам’ятаю, прийшов я на 50-річчя тодішнього ректора Івана Вакарчука. Всі з подарунками, а я – з проханням. «Іване Олександровичу, – кажу, – не могли б ви зробити театрові подарунок? Відкрийте при Університеті акторський факультет. У цивілізованому світі давно таке практикується». За місяць телефонує Вакарчук: «Федоре Миколайовичу, як ви і хотіли, акторський факультет відкрию на філологічному факультеті». Мало хто вірив, що за півтора десятка років це відділення переросте в потужну кафедру театрознавства та акторської майстерності. У нас працюють найкращі випускники” [19].

Федір Стригун не мав бажання йти в політику, хоча пропозиції були. Зокрема, за часів президентства Леоніда Кучми режисеру запропонував посаду міністра культури України літературознавець, політик та академік Микола Жулинський. Тоді Федір Стригун відмовився, бо хотів робити те, що знав і умів. “Ніколи не роблю того, що мені не до серця”. Через 5 років колектив театру гастролював у Луцьку. Після вистави “Хазяїн” до гримерні Стригуна зайшов Микола Жулинський зі словами: “Федоре, дивився виставу і думав: «Як добре, що ти не пішов у міністри. Бо такої хорошої вистави я би не побачив»” (рис.10) [20].

Отже, Ф. Стригун є талановитим режисером та різноплановим актором, який чудово втілює у театральних виставах та кінофільмах образи українських історичних героїв. Проведені ним у театрі реформи відповідали тим історичним викликам, які виникали із відновленням незалежності України. За його керування Національний академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької став центром духовного життя Львова. Завдяки ініціативі Федора Стригуна на театральну сцену були повернуті імена Володимира Винниченка, Богдана Лепкого, Костя Буревія, відбулися постановки “Безталанної” Івана Карпенка-Карого, “Наталки Полтавки” Івана Котляревського, “Народного Малахія” Миколи Куліша тощо. Театральні виставки під його керівництвом несли ідею національного відродження та вивчення власної культурної спадщини. Однією з головних ознак його творчості є історичний напрям театральних вистав. Режисер вдається до історичних реконструкцій важливих подій в історії України, знайомить глядача із культурними явищами та іменами. Тож можна із впевненістю стверджувати, що театр під час керівництва Федора Стригуна виконував просвітницьку місію. Цієї думки дотримується і відомий театрознавець Валентина Заболотна, яка писала: “Одна з генеральних місій театру імені Марії Заньковецької, якої вони постійно дотримуються, – просвітництво. Ще як не знали наші люди своєї справжньої історії, заньківчани вже грали «гетьманіану». На їхній сцені ожили Богдан Хмельницький, Павло Полуботок, Іван Мазепа. Вистави, попри їхні крупні й дрібні недоліки, пробуджували в глядачів історичну пам’ять, людську і національну гідність, зривали ярлики та обвинувачення з правди історії, затоптані в ідеологічне багно, відновлювали розірваний зв’язок часів” [8].

Список використаної літератури

1. Батицька Т. Львівський театр імені Марії Заньковецької у процесі суспільних та культурних трансформацій кінця 1980-х–1990-х років. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2022. Vol. X/1. Р. 91–104.
2. Батицька Т. Режисерські пошуки Федора Стригуна. *Науковий Вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого. Розділ. Театральне мистецтво*. 2020. № 26. С. 49–59.
3. Беца С. Таїсія Литвиненко: розлучення з одним та кохання з іншим назавжди. *Контент Медіа*. 17.09.2023. URL : <https://www.kontentmedia.com.ua/2023/09/17/taisii-lytvynenko-rozluchennia-z-odnym-ta-kokhannia-z-inshym-nazavzhdy/> (дата звернення: 06.03.2024).
4. Богдашевський Ю. Стригун: [Творчі портрети]. Український театр. 1995. № 2. С. 25.
5. Даниленко В., Коцур В. Українська незалежність як історична неминучість. *Український історичний журнал*. 2021. № 4. С. 4–21.
6. Даниленко В. Україна: від “перебудови” до соціальних потрясінь (1985–2018 рр.). *Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика*. 2018. Вип. 23. С. 21–38.

7. Заболотна В. Народні артисти України Федір Стригун і Таїсія Литвиненко : [каталог]. Львів, 2004. С. 3.

8. Заболотна В. Їм не однаково. *Український театр*. 2001. № 3, С. 3–6.

9. Кисілевська Н. Федір Стригун, актор і головний режисер Драматичного театру імені М. Заньковецької. Тільки коли нам, українцям, щось забороняють, ми впираємося і починаємо щось робити. *УКРІНформ*. 28.07.2017. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2274107-fedir-strigun-aktor-i-golovnij-reziser-dramatichnogo-teatru-imeni-m-zankoveckoi.html> (дата звернення: 03.03.2024).

10. Косарева Т. Федір Стригун: “Ми завжди до всього не готові – до епідемії, до жнив і навіть до щастя”. *Дзеркало тижня*. 13.11.2009. URL : https://zn.ua/ukr/ART/fedir_strigun_mi_zavzhdi_do_vsogo_ne_gotovi_do_epidemi_y_do_zhniv_i_navit_do_schastya.html (дата звернення: 02.03.2024).

11. Кравчук О. Федір Стригун: “У свою дружину я закохався, побачивши її на екрані”. *Тернопільська газета*. 2003, 15–21 жовтня.

12. Національний музей історії України. Фонди. Колекційна опис № 801 Українське театральне мистецтво кін. XX – поч. XX ст. (Національний академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької).

13. Осадчук Т. Передумови творчого покликання Федора Стригуна. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2016. № 1. С. 43–48.

14. Осадчук Т. Феномен творчості Федора Стригуна. *Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство*. 2011. № 1 С. 154–160.

15. Радзівська В. Федір Стригун та Таїсія Литвиненко, актори: Встаю і кажу: “Хлопці, ця Галя буде моєю жінкою”. *Інтерв'ю з України*. 06.02.2019. URL : <https://rozmova.wordpress.com/2019/02/11/fedir-stryhun-5/> (дата звернення: 03.03.2024).

16. Реєнт О., Добров П. Державотворчі та цивілізаційні здобутки українського народу: Національна та історична пам'ять : зб. наук. праць. *Український історичний журнал*. 2012. Вип. 1. № 2. С. 218–221.

17. Стригун Федір Миколайович. *Шевченківська енциклопедія: у 6 т. Т. 5: Пе–С*. Т. 5: гол. ред. М. Г. Жулинський. Київ : Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2015. С. 990–991.

18. Удод О. Історична пам'ять в Україні та європейські цінності. *Україна XX ст.: культура, ідеологія, політика*. 2009. Вип. 15. С. 3–10.

19. Федір Стригун: “Виставі «Марія Заньковецька» глядачі влаштували такий тріумф, що на художній раді цензура з переляку почала п'єсу «чистити»”. *Факти*. 21.12.2017. URL : <https://fakty.ua/253070-fed-r-strigun-vistav-mar-ya-zankovecka-glyadach-vlashtovali-takij-tr-umf-csho-na-hudozhn-j-rad-cenzura-z-perelyaku-pochala-p-su-chistiti> (дата звернення: 06.03.2024).

20. Шурин В. “У нас багато поетів, прозаїків, а драматургів обмаль. Кілька років я був у журі конкурсу драматургів «Коронації слова». Не було з кого вибирати... Не-ці-ка-во!”. *Високий замок*. 13.12.2017. URL : <https://wz.lviv.ua/interview/211931-fedir-stryhun-u-nas-bahato-poetiv-prozaikiv-a-dramaturhiv-obmal-kilka-rokiv-ia-buv-u-zhuri-konkursu-dramaturhiv-koronatsii-slova-ne-bulo-z-koho-vybyraty-ne-tsi-ka-vo> (дата звернення: 06.03.2024).

References

1. Batyts'ka, T. (2022). L'vivs'kyj teatr imeni Marii Zan'kovets'koi u protsesi suspil'nykh ta kul'turnykh transformatsij kintsia 1980–1990 rokiv. *Studia Ukrainica Posnaniensia*, X/1, 91–104 [in Polish].
2. Batyts'ka, T. (2020). Rezhysers'ki poshuky Fedora Stryhuna. *Naukovyj Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu teatru, kino i telebachennia im. I. K. Karpenka-Karoho. Rozdil. Teatral'ne mystetstvo*, 26, 49–59 [in Ukrainian].
3. Bohdashevskyi, Yu. (1995). Stryhun: [Tvorchy portrety]. *Ukrainskyi teatr*, 2, 25 [in Ukrainian].
4. Danylenko, V., Kotsur V. (2021). Ukrains'ka nezalezhnist' iak istorychna nemynuchist'. *Ukrains'kyj istorychnyj zhurnal*, 4, 4–21 [in Ukrainian].
5. Danylenko, V. (2018). Ukraina: vid “perebudovy” do sotsial'nykh potriasin' (1985–2018 rr.). *Ukraina XX stolittia: kultura, ideolohiia, polityka*, 23, 21–38 [in Ukrainian].
6. Osadchuk, T. (2011). Fenomen tvorchosti Fedora Stryhuna. *Naukovi zapysky. Seriia: Mystetstvoznnavstvo*, 1, 154–160 [in Ukrainian].
7. Osadchuk, T. (2016). Peredumovy tvorchoho poklykannia Fedora Stryhuna. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*, 1, 43–48 [in Ukrainian].
8. Reient, O., Dobrov, P. (2012). Derzhavotvorchy ta tsyvilizatsijni zdobutky ukrains'koho narodu: Natsionalna ta istorychna pam'iat': zb. nauk. prats'. *Ukrains'kyj istorychnyj zhurnal*, 2, 218–221 [in Ukrainian].
9. Udod, O. (2009). Istorychna pam'iat' v Ukraini ta ievropejs'ki tsinnosti. *Ukraina 20 st.: kultura, ideolohiia, polityka*, 15, 3–10 [in Ukrainian].
10. Zabolotna, V. (2001). Yim ne odnakovo. *Ukrainskyi teatr*, 3, 3–6 [in Ukrainian].
11. Zabolotna, V. (2004). Narodni artysty Ukrainy Fedir Stryhun i Taisiia Lytvynenko: [kataloh]. Lviv, 3 [in Ukrainian].
12. Natsionalnyi muzei istorii Ukrainy. Fondy. Kolektsiina opys № 801 Ukrainske teatralne mystetstvo kin. KhKh – poch. KhKh st. (Natsionalnyi akademichnyi ukrainskyi dramatychnyi teatr imeni Marii Zankovetskoï) [in Ukrainian].
13. Osadchuk, T. (2016). Peredumovy tvorchoho poklykannia Fedora Stryhuna // *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*, 1, 43–48 [in Ukrainian].
14. Osadchuk, T. (2011). Fenomen tvorchosti Fedora Stryhuna // *Naukovi zapysky. Seriia: Mystetstvoznnavstvo*, 1, 154–160 [in Ukrainian].
15. Radziievska, V. (2019). Fedir Stryhun ta Taisiia Lytvynenko, aktory: Vstaiu i kazhu: “Khloptsi, tsia Halia bude moieiu zhinkoiu” // *Interviu z Ukrainy*. 06.02.2019. URL: <https://rozmova.wordpress.com/2019/02/11/fedir-stryhun-5/> (data zvernennia: 03.03.2024) [in Ukrainian].
16. Reient, O., Dobrov, P. (2012). Derzhavotvorchy ta tsyvilizatsiini zdobutky ukrainskoho narodu: Natsionalna ta istorychna pamiat: Zb. nauk. prats // *Ukrainskyi istorychnyj zhurnal*, 1, 2, 218–221 [in Ukrainian].

17. Stryhun Fedir Mykolaiovych // Shevchenkivska entsyklopediia. (2015). T. 5: Pe–S: u 6 t. / Hol. red. M. H. Zhulynskyi. Kyiv: In-t literatury im. T. H. Shevchenka, 990–991 [in Ukrainian].

18. Udod, O. (2009). Istorychna pamiat v Ukraini ta yevropeiski tsinnosti // Ukraina KhKh st.: kultura, ideolohiia, polityka, 15, 3–10 [in Ukrainian].

19. Fedir Stryhun: “Vystavi «Mariia Zankovetska» hliadachi vlashtuvaly takyi triumf, shcho na khudozhnii radi tsenzura z pereliaku pochala piesu «chystyty»” // Fakty. 21.12.2017. URL: <https://fakty.ua/253070-fed-r-strigun-vistav-mar-ya-zankovecka-glyadach-vlashtuvali-takij-tr-umf-csho-na-hudozhn-j-rad-cenzura-z-perelyaku-pochala-p-su-chistiti> (data zvernennia: 06.03.2024) [in Ukrainian].

20. Shurn, V. (2017). “U nas bahato poetiv, prozaikiv, a dramaturhiv obmal. Kilka rokiv ya buv u zhuri konkursu dramaturhiv «Koronatsii slova». Ne bulo z koho vybyraty... Ne-tsi-ka-vo!” // Vysoky zamok. 13.12.2017. URL: <https://wz.lviv.ua/interview/211931-fedir-stryhun-u-nas-bahato-poetiv-prozaikiv-a-dramaturhiv-obmal-kilka-rokiv-ia-buv-u-zhuri-konkursu-dramaturhiv-koronatsii-slova-ne-bulo-z-koho-vybyraty-ne-tsi-ka-vo> (data zvernennia: 06.03.2024) [in Ukrainian].

HISTORICAL DIRECTION IN FEDIR STRYGUN THEATRICAL PERFORMANCES

Mariya SRIBNA

*National Museum of the History of Ukraine,
Volodymyrska Str., 2, Kyiv, Ukraine, 01001
e-mail: sribnamariya3@gmail.com*

The article, based on the stock collection of the National Museum of the History of Ukraine and periodicals of Ukraine, analyzes the activities of the actor and director Fedir Strygun. The main focus of the research is on the issues of national and historical memory in theatrical performances directed by Fedir Strygun. The research methodology is based on the principles of historicism, systematization, scientificity. General scientific, special and interdisciplinary methods of scientific knowledge are applied, as well as theoretical developments of leading Ukrainian history scientists and theater arts. It is proved that Fedir Strygun is a talented director and a versatile actor who perfectly embodies the images of Ukrainian historical heroes in theatrical performances and films. One of the main features of his work is the historical direction of his theatre performances. The director resorts to historical reconstructions of important events in the history of Ukraine, introducing the viewer to cultural phenomena and names. It is shown that the theatre under the leadership of Fedir Strygun performed an educational mission. The theater has become not only a cultural platform for the popularization of theatrical art, but also a place for discussing important and topical issues of state formation in the country.

Keywords: National Museum of the History of Ukraine, Maria Zankovetska National Academic Ukrainian Drama Theater, theatrical art, national consciousness, documentary collection, Fedir Strygun, educational activities.

Стаття надійшла до редколегії 19.06.2024

Прийнята до друку 28.10.2024

Додатки

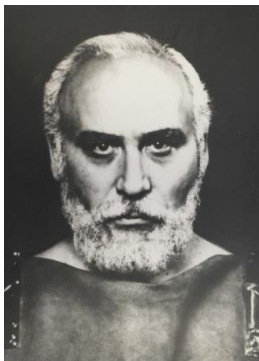

Рис. 1. Фото з вистави “Князь Данило Галицький” Василя Босовича (в головній ролі Данила Галицького – Федір Стригун). (з фондової колекції Національного музею історії України)

Рис. 2. Фото з вистави “Богдан Хмельницький” Олександра Корнійчука (в головній ролі Богдана Хмельницького – Ф. Стригун) (з фондової колекції Національного музею історії України)

Рис. 3. Фото сюжетне. Сцена з вистави “Украдене щастя” Івана Франка. Головні ролі виконали: народний артист України Ф. Стригун, народна артистка України Т. Литвиненко, народний артист України Б. Ступка. (1976 рік, Львів, УРСР (з фондової колекції Національного музею історії України))

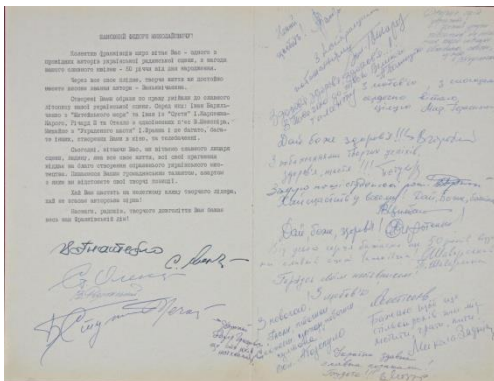

Рис. 4. Вітальний адрес з нагоди 50-річчя Ф. Стригуна від колективу Державного академічного драматичного театру імені Івана Франка (з автографами). (1989 рік, м. Київ, Україна (з фондової колекції Національного музею історії України))

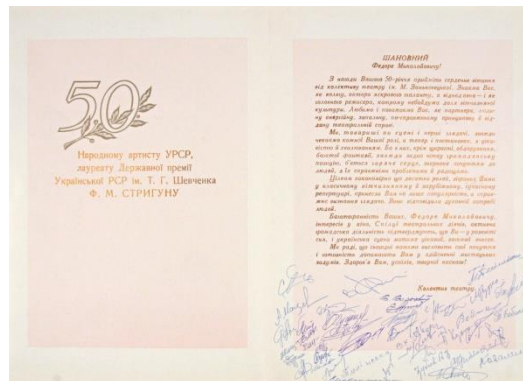
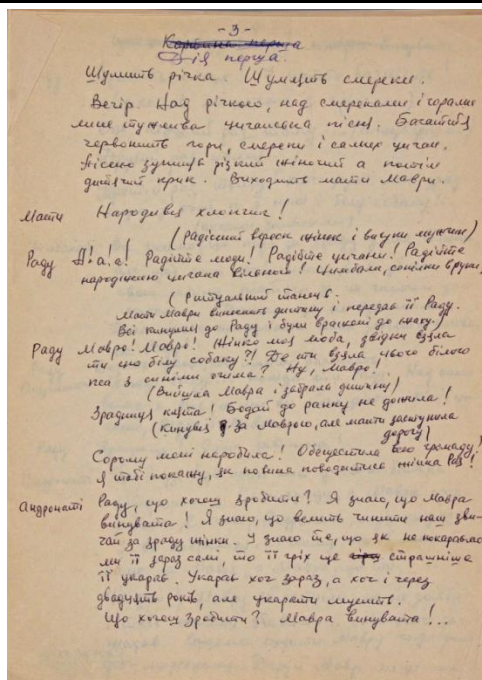

Рис. 5. Вітальний адрес народному артисту УРСР Ф. Стригуну з нагоди його 50-річчя від Державного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької (1989 рік, м. Львів, УРСР (з фондової колекції Національного музею історії України))

МИНИСТЕРСТВО ЗАКОНОДАВЧОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ

ПОСОЛСТВО УКРАЇНИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

ГОЛОСУЄ ЗА

ФЕДУРУ СТРИГУНУ

за особистий внесок у розвиток
української польської співпраці

Полка О. Матвійчук О. Р. Матвійчук

1998 рік

Варшава

[illegible]

Рис. 10. Урядова телеграма
віце-прем'єр-міністра України
Миколи Жулинського
до 70-річчя
Львівського державного академічного
українського драматичного театру
імені Марії Заньковецької
(1992 рік, м. Київ, Україна
(з фондової колекції Національного музею
історії України)).